

การพัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน*
DEVELOPMENT OF PARTICIPATORY NETWORK ADMINISTRATION
OF ROYAL THE AWARDED BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS

¹ราตรี รัตนโสภา Ratee Rattanasopha, ²สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Suddhipong Srivichai,

³พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: rate.rat@mu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอการพัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 176 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูป/คน และขั้นตอนที่ 3 เสนอการพัฒนาการบริหารเครือข่าย ด้วยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน สรุปผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มีองค์ประกอบหลักการ 6 ประการ คือ (1) การมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน บูรณาการกับทฤษฎีสамัญญาตา (2) การมีส่วนร่วมของสมาชิกบูรณาการกับศีลสามัญญาตา (3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมบูรณาการกับสาธารณโภคี (4) การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้บูรณาการกับเมตตาตามโนกรรม (5) การสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมบูรณาการกับเมตตาวิจิตรกรรม (6) ความร่วมมือในการขยายเครือข่ายบูรณาการกับเมตตากายกรรม

คำสำคัญ: การพัฒนา, การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม, โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน

Abstract

The objectives of this research articles were to propose the development of Participatory Network Administration of the Royal Awarded Buddhist Oriented Schools. The mixed research method was used in the study. The research procedure was divided into 3 steps which were (1) to study the state of Participatory Network Administration of the Royal Awarded Buddhist Oriented Schools from 176 samples by using questionnaires and analyzed by percentage, mean and standard deviation; (2) to develop the Participatory Network Administration by structured in-depth interviews with 9 key informants and analyzed by

*Received: January 09, 2021, Revised: April 13, 2021, Accepted: April 13, 2021.

content analysis; and (3) to propose the development of Participatory Network Administration of the Royal Awarded Buddhist Oriented Schools by focus group discussion with 9 experts and analyzed by content analysis. Results of the study found that the development of Participatory Network Administration of the Royal Awarded Buddhist Oriented Schools consisted of 6 main principles; (1) co-objective integrated with being endowed with right views along with one's fellows, (2) member participation integrated with keeping without blemish the rules of conduct along with one's fellows, (3) co-administration integrated with sharing any lawful gains with virtuous fellows, (4) co-learning integrated with being amiable in thought, (5) co-communication development integrated with being amiable in word, and (6) participation in network extension integrated with being amiable in deed.

Keywords: Development, Participatory Network Administration, Royal Awarded Buddhist Oriented Schools

บทนำ

ในประเทศไทยนับตั้งแต่สมัยโบราณเป็นต้นมาระบบการศึกษานั้นมีวิวัฒนาการมาตลอดจนถึงปัจจุบันที่มีความเชื่อว่าการศึกษาคือช่วยกำหนดทิศทางของชาติ พัฒนาประชาชนชาวไทยให้มีความพร้อมจะเป็นกำลังสำคัญ สำหรับพัฒนาประเทศให้มีเจริญก้าวหน้า สมัยโบราณระบบการศึกษานั้นเป็นการศึกษาแบบสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี ที่ถ่ายทอดความรู้ต่างๆ จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คน อีกรุ่นหนึ่ง พระมหากษัตริย์ในทุกๆ สมัยต่างมีพระราชกรณียกิจอันเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา เช่น พ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทรงประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นครั้งแรก และพระมหาธรรมราชาที่ 1 (พระเจ้าลิไท) ทรงพระนิพนธ์หนังสือไตรภูมิพระร่วง ซึ่งเป็นหนังสือเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาที่มุ่งเน้นการสอนศีลธรรมให้ราษฎรประพฤติแต่สิ่งที่ดีงาม ละเว้นความชั่ว เป็นต้น มีความสอดคล้องกับการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการ มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ในมาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2545, หน้า 2-3)

กระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายตอบสนองวิวัฒนาการดังกล่าวจึงมีแนวคิดที่จะส่งเสริมให้สถานศึกษานำระบบการศึกษานวพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับระบบการศึกษา การเรียนการสอนในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ที่มีคุณสมบัติของการเป็นคนที่ดี เก่ง มีความสุขอย่างแท้จริงตามหลักพุทธธรรม โดยจัดการศึกษาเป็นระบบที่ชัดเจน ผ่านการดำเนินงานในด้านวิถิปุทธ ที่เรียกว่า “โรงเรียนวิถิปุทธ” อันจะเป็นตัวอย่างที่จะขยายผลสู่การพัฒนาในโรงเรียนอื่นๆ ในวงกว้างต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 5)

โรงเรียนวิถีพุทธเป็นโรงเรียนที่มีแนวทางการเรียนการสอนและการพัฒนาที่เน้นไปในแนวพุทธศาสนา เป็นองค์ประกอบหลักในโรงเรียน โดยมีสาระสำคัญ 3 ด้าน คือ 1) ภาพสรุปโรงเรียนวิถีพุทธ 2) กรอบความคิด รูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ และ 3) แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ พัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาอย่างบูรณาการ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ผ่านการพัฒนา “กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น” คือ มีปัญญารู้เข้าใจในทางคุณค่าแท้ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงปัญญาและมี วัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิตโดยมีผู้บริหาร, ครูและบุคลากรทางการศึกษาอยู่ร่วมอาศัยกันด้วยความ เป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนาระบบบริหารภายในโรงเรียน ภายใต้หลักปัญญาธรรม 4 ประการ หมายถึง ธรรมที่จะนำชีวิตคนให้ดำเนินไปสู่ความเจริญ 4 ประการ ได้แก่ 1) สัมปรีชสังเสว (คบหาสมาคมกับ คนดี) 2) สัทธัมมสนนะ (ฟังคำสั่งสอนโดยเคารพ) 3) โยนิโสมนสิการ (ทำจิตให้แยบคายคิดได้ คิดดี คิดเป็น คิดชอบ) 4) ธัมมานุธัมมปฏิบัติ (ปฏิบัติธรรมให้สมควรแก่ธรรม) หลักธรรมนี้เองที่ใช้เป็นหลักในการพัฒนา โรงเรียนวิถีพุทธ ให้เป็นโรงเรียนที่สมบูรณ์แบบในทัศนคติได้ทุกโรงเรียนทั่วประเทศไทยเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของการศึกษาให้เกิดมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ผู้เรียนที่ สมเด็จพระพุทธาจารย์ (เกี่ยว อุปเสโณ) ให้ความสำคัญต่อโรงเรียนวิถีพุทธและได้กล่าวถึงแนวคิดวิถีพุทธ วิถีธรรม วิถีไทย ว่าโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นสถาบันที่มีความสำคัญทั้งนี้เพราะ พระพุทธศาสนามีความสำคัญมากต่อการศึกษาไทย การศึกษาที่ เรียกร้องว่า ต้องการคุณธรรม จริยธรรมให้พระพุทธศาสนาเพาะเลี้ยงคนตั้งแต่เยาว์วัยให้เกิดความเคยชินกับ ความดี สร้างความรู้สึกนึกคิดให้สูงขึ้นตามวัยและบทบาทหน้าที่ ผู้ใหญ่จึงต้องประคับประคองให้อยู่ในความดี งามไม่หลงจนไม่มีหลักของตัวเอง สิ่งสำคัญ คือ การรักษาความอิสระทางสติปัญญา กล้าตกเป็นทาสทาง สติปัญญาจนล้มความเป็นไทย โรงเรียนที่กล้าแสดงตนเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ จึงเป็นความสำเร็จขั้นหนึ่ง โรงเรียน วิถีพุทธจะเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงความดีงาม งดงามให้แก่ชาติหากเขย่นานไปเด็กไทยจะตกเป็นทาสทางสติปัญญา โรงเรียนวิถีพุทธจึงจะต้องแข็งแกร่งเพื่อประเทศชาติ

ดังนั้น การที่รัฐบาลมีนโยบายดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธก็เพื่อให้เกิดพลังร่วมกันให้โอกาสพลังให้ สังคมไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานในการดำเนินชีวิต (สมเด็จพระพุทธาจารย์ (เกี่ยว อุปเสณมหาเถระ), 2542, หน้า 13) นอกจากนี้ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต) ได้กล่าวไว้ว่า “การศึกษาเริ่มต้นเมื่อ คนกินอยู่เป็น” นั่นคือ การที่เรารู้จักประมาณในการบริโภคปัจจัย 4 คือ การกินอยู่อย่างพอดี ไม่ขาด ไม่เกิน รู้จักใช้อันตรีย อันได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อย่างมีสติ ไม่หลง ไม่เบียดเบียน จักเกื้อหนุนให้เราดำเนินชีวิต ที่ถูกต้อง ให้มีการพัฒนาดตนเอง เพื่อทำสิ่งดีงามให้ยิ่งขึ้นไป ซึ่งจะมองว่าการศึกษามีใหม่ได้ปรับวิธีการเรียน ตามแนวทางการศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธให้เป็นการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและ สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน (อ่างใน พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2542, หน้า 14) ดังนั้น การจัดการศึกษาแนวโรงเรียนวิถีพุทธจึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทยเป็นอย่างมาก ซึ่งจะพัฒนา ระบบการศึกษาไทยให้พร้อมที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามเป้าหมายที่พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติกำหนด

การดำเนินของโรงเรียนวิถีพุทธในปัจจุบันนี้ ทุกสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการได้นำอัตลักษณ์ โรงเรียนวิถีพุทธ 29 ประการไปปฏิบัติ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านการเรียนการสอน 3) ด้านพฤติกรรมครูและนักเรียน 4) ด้านส่งเสริมวิถีพุทธ และ 5) ด้านกิจกรรมประจำวันพระ และในด้านการ เรียนการสอนซึ่งเป็นด้านที่ครูจะต้องจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตามบริบทของท้องถิ่น ของตนเอง (สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, 2552) อีกทั้งในปัจจุบันนี้ได้แบ่งโรงเรียนวิถีพุทธเป็น 3

ระดับ คือ 1) โรงเรียนวิสุทธิบุตรทั่วไป โรงเรียน 2) โรงเรียนวิสุทธิบุตรชั้นนำ และ 3) โรงเรียนวิสุทธิบุตรพระราชทาน (ส่วนวางแผนและพัฒนาการอบรม สถาบันวิปัสสนาธุระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2560) ซึ่งโรงเรียนวิสุทธิบุตรเหล่านี้มีอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย

โรงเรียนวิสุทธิบุตรพระราชทาน เป็นระดับการพัฒนาขั้นสูงสุดของโรงเรียนวิสุทธิบุตร แต่ยังคงขาดการรับรู้ของสังคมไทย ประกอบกับการเกิดขึ้นของโรงเรียนวิสุทธิบุตรพระราชทานยังไม่มากและครอบคลุมพอ มีการบริหารจัดการตามตัวชี้วัด 54 ประการยังไม่ชัดเจนและปัญหาของการดำเนินโรงเรียนวิสุทธิบุตรพระราชทานมีบริบทแตกต่างกันไปแต่ละภูมิภาค แม้จะมีการพัฒนาตามอัตลักษณ์ 29 ประการ ตามหลักเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แต่ผู้วิจัยได้มองว่าการพัฒนาโรงเรียนวิสุทธิบุตรในปัจจุบันนี้ยังดำเนินกิจกรรมในแต่ละโรงเรียน อย่างที่เรียกว่าต่างคนต่างทำ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บางโรงเรียนมีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมโรงเรียนวิสุทธิบุตรได้น้อยกว่าโรงเรียนอื่น อาจจะเป็นเพราะด้านความพร้อมในการดำเนินงาน ความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงงบประมาณจึงมีความจำเป็นในการที่จะต้องทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมให้เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนวิสุทธิบุตรพระราชทาน

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องการพัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวิสุทธิบุตรพระราชทาน เพื่อให้เกิดการร่วมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายสามารถช่วยพัฒนาโรงเรียนวิสุทธิบุตรให้สามารถดำเนินกิจกรรมตามแนวทางโรงเรียนวิสุทธิบุตรให้มีประสิทธิภาพด้วยสภาพแวดล้อมไปสู่เด็กและเยาวชนในโรงเรียนโดยใช้โรงเรียนวิสุทธิบุตรเป็นฐานเครือข่ายในการดำเนินงานและยกระดับความเป็นโรงเรียนวิสุทธิบุตรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอการพัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวิสุทธิบุตรพระราชทาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิสุทธิบุตรพระราชทาน มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนา การบริหารเครือข่าย การมีส่วนร่วมโรงเรียนวิสุทธิบุตรพระราชทาน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สร้างแบบสอบถาม นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบรายละเอียดของเนื้อหา ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และความถูกต้องของภาษา พร้อมทั้งหาคุณภาพเครื่องมือ โดยวิเคราะห์หาค่า IOC คัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 - 1.00 และมีค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ 0.80 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูผู้โรงเรียนวิสุทธิบุตรชั้นนำ จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น คือ 0.988 และนำแบบสอบถามไปทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง 3) แจกแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิสุทธิบุตรพระราชทาน กลุ่มตัวอย่างที่เป็นโรงเรียนวิสุทธิบุตรพระราชทาน 88 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูผู้โรงเรียนวิสุทธิบุตรพระราชทาน 176 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ด้วยการสัมภาษณ์ 9 ท่าน ด้วยการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 เสนอการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน มี 2 ขั้นตอน คือ 1) ยกร่างการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์เนื้อหา 2) สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน ด้วยการเลือกแบบเจาะจงและกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ใช้เครื่องมือการวิจัยเป็นแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคำถามการสนทนากลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) การมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 4) การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) ด้านความร่วมมือในการขยายเครือข่าย และ 6) ความร่วมมือในการขยายเครือข่ายโดยการบูรณาการกับหลักสราณียธรรม 6 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีจุดมุ่งหมายร่วมกันกับการบูรณาการกับหลักทฤษฎีสามัญญาตา

1.1 หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) สมาชิกมีการประชุมเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์เป้าหมายและวัตถุประสงค์การเป็นเครือข่ายร่วมกันของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 2) สมาชิกเครือข่ายมีแนวทางร่วมกันในการจัดตั้งเครือข่ายโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 3) สมาชิกยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนางาน 4) สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทาง กำกับ ดูแล นิเทศ ติดตามงานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 5) สมาชิกร่วมกันตัดสินใจและร่วมรับผิดชอบในสิ่งที่ตัดสินใจดำเนินการ

1.2 แนวทางการบูรณาการกับหลักสราณียธรรม 6 คือ ทฤษฎีสามัญญาตา ความเป็นผู้มีความคิดเห็นตรงกัน มีความเห็นชอบร่วมกัน คือ มีความเสมอภาค รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ได้แก่ ไม่อคติ มีความเห็นร่วมกัน ไม่เอาเปรียบกัน ไม่เห็นแก่ตัวรับฟังกติกาสังคม รู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมมือร่วมใจในการสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบสุข

2. การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกกับการบูรณาการกับหลักศีลสามัญญาตา

2.1 หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) สมาชิกรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมร่วมกันและร่วมมืออย่างเต็มที่ 2) เน้นการทำงานเป็นทีม มีการเติมเต็ม แบ่งปันประสบการณ์ 3) สมาชิกร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรมให้กับเครือข่าย 4) สามารถแสดงบทบาทได้ตามความสามารถและศักยภาพของตนให้บรรลุตามเป้าหมาย 5) นำข้อมูล ข่าวสารมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนานวัตกรรมจนเป็นต้นแบบให้เครือข่ายอื่น

2.2 แนวทางการบูรณาการกับหลักสราณียธรรม 6 คือ ศีลสามัญญาตา ความประพฤติเสมอกัน มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย มีระเบียบกฎเกณฑ์ที่เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความรักใคร่สามัคคี รักษาศีลหรือกฎกติกาของหมู่คณะอย่างเคร่งครัดเหมาะสมตามสถานะของตน ประพฤติสุจริตปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหมู่คณะ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ได้แก่ ทำงานด้วยความรักใคร่สามัคคี รักษากฎกติกาของหมู่คณะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ไม่เอารัดเอาเปรียบสมาชิกในกลุ่มโรงเรียนวิถีพุทธ

3. การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม ด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับหลักสาธารณโภคี

3.1 หลักการมีส่วนร่วม

ก. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย 1) มีการประชุมสัมมนาเพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมายและทิศทางการดำเนินงานของเครือข่าย 2) ร่วมกันกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบที่เหมาะสม ชัดเจน 3) ร่วมกันวิเคราะห์ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์ของ การดำเนินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธให้สอดคล้องกับบริบทของเครือข่าย 4) กำหนดแนวทางการดำเนินงาน เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมายของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ 5) ร่วมกันตรวจสอบคุณภาพการดำเนินงานของเครือข่าย

ข. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ประกอบด้วย 1) มีการสนับสนุนด้านทรัพยากร ความรู้ ทักษะ กำลังคน สถานที่ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน 2) จัดให้มีการศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ที่เป็นต้นแบบ 3) มีการพัฒนาบุคลากรของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้วยการทำงานเป็นทีม 5) ประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียน วัด ชุมชน และผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง

ค. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ประกอบด้วย 1) ร่วมกันจัดสรรงบประมาณในการดำเนินโครงการ/งาน/กิจกรรม 2) ร่วมเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน พัฒนาเครือข่ายให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ 3) มีกิจกรรมการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง (4) มีการประชุมเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาและปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องร่วมกันตรวจสอบการใช้งบประมาณต่างๆ ตามที่ได้รับจัดสรร

ง. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ประกอบด้วย 1) มีการจัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานที่ชัดเจน 2) ส่งเสริมให้มีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานด้วยวิธีการที่หลากหลาย 3) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน 4) มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการงาน 5) มีการจัดทำรายงานผลการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล เพื่อเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และสมาชิกเครือข่าย

3.2 แนวทางการบูรณาการกับหลักสาราณียธรรม 6 คือ สาธารณโภคี ความมีจิตอาสา มีจิตสาธารณะ ได้แก่ คือ มีจิตอาสา มีจิตสาธารณะ สมัคใจทำงานไม่หวังผลตอบแทน ช่วยเหลือกันและแบ่งงานกันทำ ไม่เอารัดเอาเปรียบในหน้าที่การงาน ให้โอกาส ให้อภัย ให้ความรู้ ช่วยเหลือกัน เพื่อแสดงความรัก ความหวังดีของผู้อื่นที่อยู่ในสังคมเดียวกัน

4. การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหลักเมตตา มโนกรรม

4.1 หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) มีการฟังพาดำและและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันของสมาชิก 2) มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้สมาชิกใหม่ของเครือข่าย 3) มีการนำเอาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานมาพูดคุยกันเพื่อหาแนวทางในการแก้ไข 4) มีการนำประสบการณ์ในการทำงานมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) มีการจัดการองค์ความรู้ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

4.2 แนวทางการบูรณาการกับหลักสาราณียธรรม 6 คือ เมตตา มโนกรรม ความมีเมตตาทางใจ เป็นความคิดที่ประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง ได้แก่ ความคิดที่ประกอบด้วยเมตตาทั้งต่อหน้าและลับหลัง เป็นความคิดดีต่อกัน ปราศจากทิฐิ ไม่คิดอิจฉาริษยา หรือไม่คิดมุ่งร้ายพยาบาท แนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่องานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เพื่อพัฒนางานในการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5. การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม ด้านการสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมกับหลักเมตตา วจีกรรม

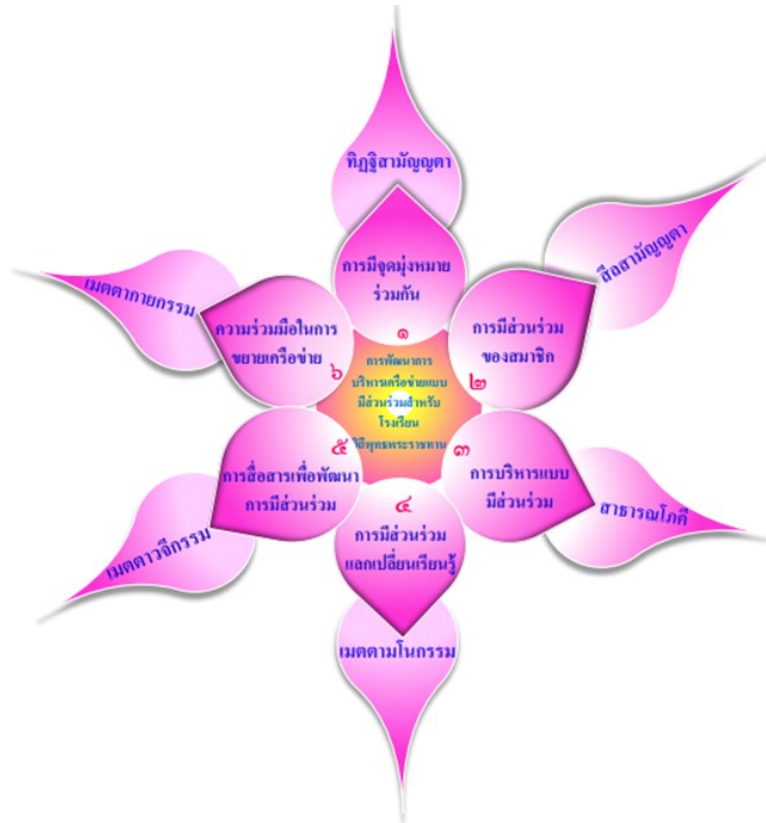
5.1 หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) มีระบบการติดต่อสื่อสารสะดวก รวดเร็ว และ
ทันสมัย (2) มีการติดต่อสื่อสารเครือข่ายผ่านระบบออนไลน์ โทรศัพท์ เว็บไซต์ อีเมล โทรสาร จดหมาย เป็นต้น
ด้วยข้อมูลข่าวสารที่ส่งชัดเจนทำให้ผู้รับเข้าใจง่าย 3) มีการติดต่อสื่อสารให้เกิดการรับรู้และยอมรับการทำงาน
ของเครือข่ายที่เชื่อมโยงข้อมูลข่าวสารกันได้โดยตรง โดยมีโรงเรียนเป็นศูนย์กลางการประสานเครือข่าย 4) มี
การติดต่อสื่อสารระหว่างโรงเรียนในเครือข่ายเพื่อให้มีโอกาสรับรู้ข้อมูล ข่าวสารได้อย่างทั่วถึง 5) มีการ
ติดต่อสื่อสารที่สร้างแรงบันดาลใจให้สมาชิกร่วมมือกันค้นหาเป้าหมายเรียนรู้ซึ่งกันและกันเพื่อรักษา
สัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

5.2 แนวทางการบูรณาการกับหลักสาราณียธรรม 6 คือ เมตตาวจีกรรม ความมีเมตตาทาง
วาจา การมีวาจาที่ดีสุภาพ อ่อนหวาน มีปิยวาจา พูดจามีเหตุผล ได้แก่ ทำงานการสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วน
ร่วมต้องประกอบด้วย การไม่พูดให้ร้ายคนอื่นหรือพูดให้ผู้อื่นเจ็บช้ำน้ำใจ เดือดร้อนใจ คือพูดแต่สิ่งที่ดี มีเมตตา
ต่อกัน

6. การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม ด้านความร่วมมือในการขยายเครือข่ายกับหลักเมตตา กายกรรม

6.1 หลักการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) มีระบบความสัมพันธ์ต่อความร่วมมือในการขยาย
เครือข่าย 2) มีการรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกเครือข่าย 3) มีระบบความสัมพันธ์ในการแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ 4) มีระบบให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหา 5) มีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนาอย่าง
ต่อเนื่อง

6.2 แนวทางการบูรณาการกับหลักสาราณียธรรม 6 คือ เมตตาทางกายกรรม ความเป็นผู้มี
การกระทำทางกายที่ประกอบด้วยเมตตา เช่น การช่วยเหลือ การเอื้อเฟื้อ การไม่รังแก ทำร้ายผู้อื่น การอดทน
ต่อกัน ได้แก่ ทำงานด้วยจิตเมตตา ช่วยเหลือเกื้อกูลงานโรงเรียนวิถิพุทธพระราชทานอย่างอดทนต่อกัน
เอื้อเฟื้อต่อกันประสานงานกันเนื่องๆ โดยสรุปการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวิถิพุทธ
พระราชทาน ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนวัดพุทธพระราชทาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลข้อค้นพบที่สำคัญมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

การพัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวัดพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย 2 หลักการ ได้แก่ 1) การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวัดพุทธพระราชทาน 6 ด้าน คือ (1) การมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก (3) การบริหารแบบมีส่วนร่วม (4) การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (5) การสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม (6) ความร่วมมือในการขยายเครือข่าย 2) วิธีการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวัดพุทธพระราชทาน ตามหลักสาราณียธรรม 6 ได้แก่ (1) เมตตาทายกรรม (2) เมตตาวัจกรรม (3) เมตตาโมกกรรม (4) สาธารณโภคี (5) สีสสามัญญตา (6) ทิฏฐิสามัญญตา ทั้งนี้ เนื่องจากการการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวัดพุทธพระราชทาน นั้น นอกจากการใช้หลักการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแล้วยังต้องนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการด้วยเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนในการดำเนินงาน ซึ่งหลักสาราณียธรรมนั้น เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้ในการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดความสามัคคี มีความเมตตาต่อกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของรัศมี พัฒนสระคู (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จและยั่งยืนโรงเรียนต้องจัดสภาพและองค์ประกอบการเรียนรู้รอบด้านให้ครบทุกด้าน จัดกิจกรรมที่หลากหลายต่อเนื่องที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตนักเรียน และให้เครือข่ายบ้าน วัด โรงเรียน มีส่วนร่วมในการบริหารร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา และร่วมรับผิดชอบ นอกจากนี้ การนำหลักพุทธธรรมมาบูรณาการกับการบริหารโรงเรียนวัดพุทธ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของสวัสดี เพชรบูรณ์ (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการ

บริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ (1) การพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อม และบรรยากาศโรงเรียน (2) การพัฒนาหลักสูตรใช้การสอนแทรกหรือบูรณาการพุทธธรรม และคุณลักษณะศึกษา และ 2) ผลการนำรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่พัฒนาไปใช้ พบว่า โดยให้หลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (2) หลังการใช้หลักสูตรนักเรียนส่วนมากปฏิบัติได้ตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ (3) ความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากขึ้นไป (4) ครูอาสาสมัครร่วมโครงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนวิถีพุทธ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีความเห็นว่า นักเรียนสามารถนำหลักพุทธธรรมมาทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตนได้ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์

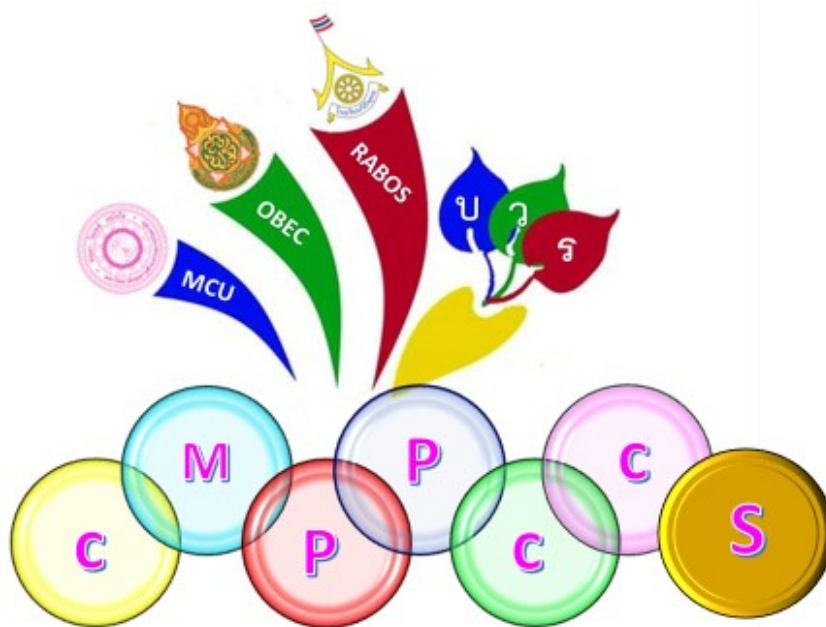
การบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน ประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) การมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 4) การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) ด้านความร่วมมือในการขยายเครือข่าย และ 6) ความร่วมมือในการขยายเครือข่ายโดยการบูรณาการกับหลักสาราณียธรรม 6 และผลการสนทนากลุ่มพบว่า มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปใช้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร ตันติยมาศ (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผล สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีความเหมาะสม ถูกต้อง เป็นไปได้ และสามารถนำไปเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดทฤษฎีของการวิจัย

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 ด้าน ดังนี้ 1)การมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Common aim) 2) การมีส่วนร่วมของสมาชิก (Member participation) 3) การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participatory management) 4) การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Participation, sharing, learning) 5) ด้านการสื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม (Communication for development of participation) และ 6) ความร่วมมือในการขยายเครือข่าย (Cooperation in expanding networks) และใช้หลักพุทธธรรมในการพัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน คือ หลักสาราณียธรรม 6 ธรรม (Saraniyadhamma) เป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน ธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี หลักการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ 1) Mettakayakamma เมตตากายกรรม ตั้งเมตตากายกรรม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2) Mettavacikamm เมตตาวจีกรรม ตั้งเมตตาวจีกรรม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3) Mettamanokamma เมตตามโนกรรม ตั้งเมตตามโนกรรม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้ม แจ่มใสต่อกัน 4) Sadharanabhogita สาธารณโภคี ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน 5) Silasamannata สีลสามัญญตา มีศีลบริสุทธิ์เสมอกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตาม

ระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ 6) Ditthisamannata ทิฐิสามัญญตา มีทิฐิตีงามเสมอ
กันทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน สรุปลองค์ความรู้การวิจัย คือ CM2P2CS ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย “CM2P2CS”

จากภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย “CM2P2CS” มีอธิบายดังต่อไปนี้

C = Common aim หมายถึง การมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน

M = Member participation หมายถึง การมีส่วนร่วมของสมาชิก

P = Participatory management หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม

P = Participation, sharing, learning หมายถึง การมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

C = Communication for development of participation หมายถึง ด้านการสื่อสารเพื่อ
พัฒนาการมีส่วนร่วม

C = Cooperation in expanding networks หมายถึง ความร่วมมือในการขยายเครือข่าย

S = Saraniyadhamma สาราณียธรรม 6 หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึง, ธรรมเป็น
เหตุที่ระลึกถึงกัน, ธรรมที่ทำให้เกิดความสามัคคี หลักการอยู่ร่วมกัน 6

MCU = Mahachulalongkornrajavidyalaya University มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย

OBEC = Office of the Basic Education Commission สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน

บ ว ร = บ้าน วัด โรงเรียน

โดยมีรายละเอียดของ “CM2P2CS” ดังนี้

ขั้นตอนการทำงานของ CM2P2CS นำไปพัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับ
โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน การทำงานของ CM2P2CS นั้นมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 C = Common aim ให้สมาชิกในกลุ่มมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน

ขั้นที่ 2 M = Member participation ให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 3 P = Participatory management สมาชิกมีส่วนร่วมในการบริหาร

ขั้นที่ 4 P = Participation, sharing, learning สมาชิกมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ขั้นที่ 5 C = Communication for development of participation สมาชิกใช้สื่อสารเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วม

ขั้นที่ 6 C = Cooperation in expanding networks สมาชิกมีความร่วมมือในการขยายเครือข่าย

ขั้นตอนการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้ง 6 ประการนี้ นำมาทำงานร่วมกับสารานิยธรรม 6

ขั้นที่ 7 S = Saraniyadhamma สมาชิกใช้สารานิยธรรม 6 ในการดำเนินงาน คือ มีเมตตาต่อกัน ทางกาย วาจา ใจ แบ่งปันกันใช้ มีความเห็นตรงกันและข้อปฏิบัติตรงกัน ได้แก่ 1) เมตตากายกรรม ตั้งเมตตากายกรรม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยเหลือกิจธุระของผู้ร่วมคณะด้วยความเต็มใจ แสดงกิริยาอาการสุภาพ เคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2) เมตตาวาจากรรม ตั้งเมตตาวาจากรรม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ สั่งสอน แนะนำตักเตือนด้วยความหวังดี กล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง 3) เมตตามโนกรรม ตั้งเมตตามโนกรรม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ ตั้งจิตปรารถนาดี คิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน 4) สาธารณโภคี ได้ของสิ่งใดมาก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใดมาโดยชอบธรรม แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียว นำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วกัน 5) สีสสามัญญตา มีศีลบริสุทธิ์เสมอกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความประพฤติสุจริตดีงาม ถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจของหมู่คณะ 6) ทิฏฐิสามัญญตา มีทิฏฐิดีงามเสมอกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน

โดยองค์ความรู้จากการวิจัย “CM2P2CS” มีประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ดังนี้

MCU = มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สามารถนำองค์ความรู้ CM2P2CS นี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ คือ 1) นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดทำเครือข่ายประชาคมวิถีพุทธ 2) นำไปใช้ในการพัฒนาองค์กรและบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วม ตามแบบองค์ความรู้นี้ 3) นำแนะนำส่งเสริมโรงเรียนวิถีพุทธในระดับต่างๆ 4) นำไปพัฒนากิจการคณะสงฆ์ให้มีความมั่นคง ยั่งยืนด้วยหลักการมีส่วนร่วม ตามแบบองค์ความรู้นี้

OBEK = สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำองค์ความรู้ CM2P2CS นี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ คือ 1) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานทั้งระบบ 2) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมของโรงเรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา 3) เป็นเครื่องมือในการสร้างเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม 4) เป็นเครื่องมือในการสร้างเครือข่ายครูกลุ่มต่างๆ

RABOS = โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน สามารถนำองค์ความรู้การมีส่วนร่วมตาม CM2P2CS นี้ไปใช้ได้มากที่สุดเพราะการมีส่วนร่วมพร้อมกับคุณธรรมนี้จะทำให้เกิดความร่วมมือจากครูบุคลากรในสถานศึกษา ด้วยเกิดความร่วมมือของประชาชน ผู้ปกครองด้วย เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนเครือข่ายด้วยอันจะทำให้การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานสู่ความสำเร็จและยั่งยืนได้

บ ว ร คือ บ้าน วัด โรงเรียน สามารถนำองค์ความรู้ CM2P2CS นี้ไปใช้ได้ในการทำงานแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทั้งโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานและองค์กร ส่วนงานของตนคือ โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานก็จะได้นำองค์ความรู้นี้ไปสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและวัดในการพัฒนาการศึกษา

วัดก็เปิดโอกาสให้โรงเรียนและหมู่บ้านชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด ชุมชนเองก็เปิดโอกาสให้โรงเรียนและวัดมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน โดยทั้งหมดนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีเมตตากายวาจาใจใช้สมบัติร่วมกัน มีแนวความคิดอุดมการณ์และกติการ่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามประเมินผลโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน และควรจัดทำหลักสูตรการพัฒนาบุคลากร ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง จริงจัง

1.2 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปพัฒนาเป็นคู่มือดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธให้ประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น

1.3 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสนับสนุนให้ผู้บริหาร และผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทาน เอาใจใส่อย่างจริงจัง มุ่งมั่นกับการดำเนินการมากขึ้น ติดตาม นิเทศ ให้กำลังใจ และชี้ให้เห็นประโยชน์แท้ของการพัฒนา เนื่องจากงานด้านการปลูกฝังคุณธรรมเป็นงานที่จะเห็นผลระยะยาว หากไม่เอาใจใส่ จริงจัง มุ่งมั่น ก็อาจท้อแท้ก่อนได้

1.4 มหาเถรสมาคมควรมอบหมายกรมการมหาเถรสมาคมรูปหนึ่งมากำกับดูแลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธและออกมติมหาเถรสมาคมให้เจ้าคณะพระสังฆาธิการสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธร่วมกับเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนวิถีพุทธใกล้วัด

1.5 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรแต่งตั้งกรรมการดำเนินงานวิถีพุทธประจำวิทยาเขต โดยมีโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานในเขตบริการเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย พร้อมจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเพียงพอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมด้านอื่นๆ เพื่อพัฒนาการบริหารเครือข่ายแบบมีส่วนร่วมสำหรับโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานแบบรายโรง

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาการบริหารเครือข่ายของโรงเรียนวิถีพุทธพระราชทานเพื่อสร้างเครือข่ายอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2542). **การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคน กิน อยู่ ดู ฟังเป็น**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์.
- รัศมี พัฒนสระคู.(2556). **โรงเรียนวิถีพุทธ: การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเรียนในภาคอีสาน**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริพร ตันติยามาศ. (2550). **รูปแบบการบริหารเครือข่ายโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลสังกัดกรุงเทพมหานคร**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมเด็จพระพุทธาจารย์ (เกี่ยว อุปเสณมหาเถระ). (2542). **คำกล่าวสัมโมทนียกถา ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์.
- ส่วนวางแผนและพัฒนากอปรม สถาปนวิปัสสนาธุระ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2560). **สถิติโรงเรียนวิถีพุทธ**. แหล่งที่มา <http://www.vithebuddha.com/main.php> สืบค้นเมื่อ 16 ส.ค. 2560.
- สวัสดิ เพชรบุรณ. (2550). **การพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดสังเวช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1**. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. (2545). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพมหานคร: พรึกหวานกราฟฟิค.
- สำนักพัฒนานวัตกรรมจัดการการศึกษา. (2552). **แนวทางดำเนินการ 29 ประการสู่ความเป็นโรงเรียนวิถีพุทธ**. แหล่งที่มา <http://www.vithebuddha.com> สืบค้นเมื่อ 16 ก.พ. 2561.